

We zijn toegekomen aan hoofdstuk 1.9 van de Institutie. In dit hoofdstuk gaat Calvijn in op de gedachten van de 'geestdrijvers'. Dergelijke mensen, die er in de tijd van Calvijn veel waren, maakten Woord en Geest van elkaar los. Vooral de Geest was belangrijk. Zelfs zonder het Woord kon de Geest ook wel werken. Het leidde tot allerlei vreemde zaken. In Munster stichtten dergelijke lieden zelfs een 'heilsstaat'. Polygamie werd er ingevoerd. De reformatoren hebben er krachtig afstand van genomen. Woord en Geest zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Laten we dat ook voor vandaag goed onthouden.

Gezag

De Bijbel heeft goddelijk gezag. Dit gezag is gefundeerd op de gedachte dat God in de Bijbel spreekt. De Bijbel komt van God en heeft daarom gezag. In de Bijbel doet God, aldus Calvijn, Zijn heilige mond open om ons iets te zeggen. De Bijbel heeft dus gezag voor gelovigen en ongelovigen. Los van hoe we denken over God heeft de Bijbel gezag. Een andere vraag is hoe wij leren buigen voor het gezag van de Bijbel. Dat leren we door de Heilige Geest. De Heilige Geest leert mensen Gods stem horen en ervoor buigen. De aanvaarding is dus het werk van Gods Geest. Calvijn gebruikt bij voorkeur de uitdrukking het 'verborgen werk van Gods Geest'. Door die Geest leren we verstaan dat de Heere spreekt door Zijn Woord. Woord en Geest hangen dus zeer nauw samen. We mogen die twee zaken nooit van elkaar losmaken. Sommigen denken dat alleen het Woord voldoende is. Dan komen we terecht bij Schriftgeleerden en Farizeeërs. Die hadden ook aan de letters van Gods Woord genoeg. Anderen leren dat alleen de Geest nodig is. Dan echter komen we terecht bij de 'geestdrijvers'. Die mensen spreken groot en veel over de Geest, maar het is niet de Geest van de Bijbel. De calvinistische gedachte is dat Gods kinderen geleid worden door Woord en Geest. Het Woord doet kracht door het werk van Gods Geest in het hart. Zo vinden we de zaken in de belijdenis en in de Schrift. Paulus wijst daar bijvoorbeeld op in Rom. 8:16.

Felle woorden

In hoofdstuk 1.9 gaat Calvijn dus verder in op de dwalingen van de 'geestdrijvers'. Het eerste wat opvalt is de felle taal die hij gebruikt. Laat ik enkele woorden noemen. Razernij, warhoofden, hooghartig, spotters, volslagen belachelijk, verachten, enzovoorts. Het was in de tijd wel gebruikelijk om elkaar flink de waarheid te zeggen, maar het korte hoofdstuk maakt wel duidelijk dat Calvijn diep geraakt is

door de gedachte dat we het Woord van Gods gerust terzijde kunnen leggen. Laat ik het begin van 1.9 overnemen: *Wij moeten het verder ervoor houden dat zij die de Schrift verwerpen en zich ik weet niet welke weg uitdenken om tot God door te dringen, niet zozeer door dwaling bevangen als wel door razernij gedreven worden. Kortgeleden zijn er namelijk enkele warhoofden opgedoken die zelf alle bijbellezen verachten omdat zij heel hooghartig de nadruk leggen op het onderwijs van de Geest, en die de spot drijven met de simpele zielen die nog steeds, zoals zij het uitdrukken, de dode en dodende letter volgen. Maar ik zou wel eens van hen willen weten wat het voor een geest is op wiens adem zij tot zo'n grote hoogte gevoerd worden dat zij met verachting durven neerzien op de leer van de Schrift, die volgens hen maar kinderlijk en onbeduidend is. Als zij namelijk antwoorden dat het de Geest van Christus is, dan is het volslagen belachelijk dat zij dit zo onbekommerd durven zeggen. Ze zullen immers volgens mij toch moeten toegeven dat Christus' apostelen en andere gelovigen in de jonge kerk door geen andere Geest verlicht zijn. Toch is niemand van hen op grond van dat onderwijs het Woord van God gaan verachten, maar ieder van hen is juist des te meer van eerbied vervuld geraakt, zoals hun geschriften ook heel helder getuigen.* Het verachten van Bijbellezen wordt door Calvijn krachtig veroordeeld. Juist Christus en de apostelen hebben aangedrongen op het onderzoeken van de Schrift. Zelfs Paulus, hoewel hij was opgetrokken in de derde hemel, is steeds voortgegaan met de bestudering van de Wet en de Profeten. Ook spoort hij Timotheüs aan tot voortdurend onderzoek van de Schrift. Calvijn noemt het 'duivelse waanzin' om het gebruik van de Schrift 'voor te stellen als een zaak van vergankelijke en tijdelijke aard'. Gods kinderen worden leerlingen van de Schrift. Dat blijven ze ook. Tot het laatste toe.

Ondergeschikt aan de Schrift.

De 'geestdrijvers' merkten echter op dat het beneden de waardigheid was van de Heilige Geest om Zichzelf aan de Schrift te binden. De Bijbel zijn immers maar woorden en letters, aldus deze mensen. Het komt aan op kracht, ervaringen, wonderlijke zaken, enzovoorts. Vandaag zijn er ook mensen die dergelijke zaken belangrijker vinden dan het onderwijs van God door de Bijbel. Calvijn gaat uitvoerig op dergelijke verwijten in. Op de vraag waarom de Geest Zich zou binden aan de Schrift zegt hij het volgende: *Zij brengen daartegen echter in het geding dat het ongepast zou zijn om de Geest van God, aan wie alle dingen onderworpen dienen te zijn, ondergeschikt te maken aan de Schrift. Maar dat zou betekenen dat het een schande voor de Heilige Geest is dat*

Hij overal aan zichzelf gelijk en met zichzelf in overeenstemming is, in alle omstandigheden zichzelf blijft en in geen enkel opzicht verandering vertoont. Als Hij nu onderworpen zou worden aan een regel van mensen of van engelen of van wat dan ook, dan zou men inderdaad van oordeel kunnen zijn dat de Geest in een ondergeschikte positie of zelfs, zo men wil, tot slavernij gebracht werd. Maar wie zal willen beweren dat Hem onrecht aangedaan wordt, zolang Hij met zichzelf vergeleken en in zichzelf beschouwd wordt? Ja, maar Hij wordt dan toch aan een onderzoek onderworpen? Dat is waar, maar zo heeft Hij Zijn majesteit bij ons willen bevestigen. Als Hij zich eenmaal aan ons bekend maakt, moeten wij daaraan eigenlijk ruimschoots genoeg hebben. Het is niet beneden de waardigheid van God de Heilige Geest om Zich te binden aan de woorden van de Schrift. In de Schrift heeft Gods Zichzelf willen bekend maken tot zaligheid. Hoe zou het dan beneden de waardigheid van Gods Geest kunnen zijn als Hij van Zijn eigen Woord gebruik maakt. De Heere heeft ons juist Zijn Woord gegeven om te voorkomen dat 'de geest van satan onder Zijn naam binnensluipt'. Laten we dus de woorden van de Schrift lezen en herlezen. Daardoor en daarmee wil Gods Geest werken.

Kracht

Gods Woord doet kracht door Gods Geest. Calvijn heeft de nauwe band tussen Woord en Geest steeds benadrukt. Het één kan niet zonder het ander. Ik wil daarom tenslotte nog een mooi stukje uit de institutie overnemen: *Maar als zij (de Schrift, WV) door de Geest met kracht in het hart gedrukt wordt, als zij Christus doet zien, dan is zij het woord des levens dat de zielen bekeert, de kleinen wijsheid verschaft, enzovoort. Ja, de apostel noemt op diezelfde plaats zijn prediking zelfs bediening van de Geest, waarmee hij tegenzeggen te kennen geeft dat de Heilige Geest zo nauw verbonden is aan de waarheid over Hem die Hij in de Schriften tot uiting gebracht heeft, dat Hij Zijn kracht pas ten volle kan ontplooiën en aanwenden wanneer er gepaste eerbied voor het Woord bestaat en het de plaats krijgt die het verdient. En wat eerder gezegd is – dat het Woord op zichzelf voor ons alleen maar volkomen zeker is als de Geest het met Zijn getuigenis bekrachtigt – is hiermee niet in strijd.* Calvijn besluit dit belangwekkende hoofdstuk tenslotte met de praktisch vermaning dat wij 'telkens weer worden opgeroepen om het Woord te horen' (1.9.3). Want zonder Gods Geest 'zien Gods kinderen zich beroofd van alle licht der waarheid, maar zij beseffen ook heel goed dat het Woord het middel is waardoor de Heere aan de gelovigen de verlichting van Zijn Geest toedeelt'.